

HOVEDFUNN

Felleskap og forskjellighet

Integrasjon og nettverksbygging i flerkulturelle lokalsamfunn

Guro Ødegård, Jill Loga, Kari Steen-Johnsen og Bodil Ravneberg

- Hva hemmer og fremmer dannelsen av nettverk, tillit og samarbeid mellom mennesker?
- Hvordan kan frivillige organisasjoner bidra til lokal integrasjon?
- Hvordan kan lokale myndigheter tilrettelegge for brobygging mellom frivillige organisasjoner og andre lokalsamfunnsaktører?

Les mer og bestill boken på www.abstrakt.no

Ødegård, G., Loga, J., Steen-Johnsen, K. og Ravneberg, B. (2014). *Felleskap og forskjellighet. Integrasjon og nettverksbygging i flerkulturelle lokalsamfunn*. Oslo: Abstrakt Forlag AS.

Senter for forskning på
sivilsamfunn og frivillig sektor
c/o ISF
Munthes gate 31
Pb. 3233 Elisenberg
0208 Oslo

www.sivilsamfunn.no
info@sivilsamfunn.no

 Følg oss på Twitter (@sivilsamfunn)

 Følg oss på Facebook

«Hva skjer med frivillighetslandet Norge når det etniske, kulturelle og religiøse mangfoldet øker?»

«Dersom det etableres parallellsamfunn hvor minoritet og majoritet bor atskilt, går på ulike skoler og driver med fritidsaktiviteter på forskjellige arenaer, skapes det grobunn for mistillit»

s. 177

«Det lokale foreningslivet har potensiale til å bygge nettverk, tillit og normer for samhandling mellom individer og grupper. Samtidig vet vi at det ikke er en selvfølge at et slikt potensiale aktiveres»

s.8

Integrasjon i lokalsamfunn - en nettverkstilnærming

- Integrasjon forutsetter at enkeltmennesker har mulighet til å delta i fellesskap der de møter folk som er annerledes enn dem selv. Slik kan man sosialiseres inn samfunnets felles normer og verdsett.
- Innvandrere og deres etterkommere er sterkt underrepresenterte i tradisjonelle frivillige organisasjoner. Samtidig deltar mange i innvandrer-organisjoner og migrantmenigheter hvor medlemskap er basert på felles landbakgrunn, religiøs eller kulturell tilhørighet.
- Dersom flerkulturelle lokalsamfunn mangler fellesskapsarenaer hvor ulike grupper møtes, kan dette bidra til å svekke lokalsamfunnets tillitsstruktur og innbyggernes tilhørighet til stedet de bor på.
- Det lokale foreningslivet har gjennom idrettslag, kulturforeninger og andre aktivitetsnettverk potensiale til å bygge nettverk, tillit og normer for gjensidighet mellom individer og grupper. Denne ressursen blir kalt *sosial kapital*, og er gunstig både for samfunnet og for den enkelte.

Sosial kapital

..er ressurser i form av tillit, nettverk og normer for gjensidighet som styrker forutsetningene for kollektiv handling (Putnam 2000).

Sammenbindende sosial kapital

Tette bånd til folk som er like en selv, som familie og nære venner. Kan bidra til å bygge tilhørighet og særidentiteter.

Brobyggende sosial kapital

Relasjonsbygging og samarbeid med folk som er forskjellige fra en selv på viktige områder som etnisitet, språk, religion og ideologisk tilhørighet. Kan bidra til å utvide sosiale nettverk og tillitsbånd til de utenfor ens nærmeste omgangskrets.

Lenkende sosial kapital

Myndighetenes rolle i å koble ulike personer og institusjoner på tvers av makt- og autoritetsposisjoner (Woolcok 1989).

Deltagelsesbarrierer

Studien peker på deltagelsesbarrierer i frivillige organisasjoner på tre nivåer: På individ-, organisasjons- og myndighetsnivå.

Manglende individuelle ressurser

- Dårlig økonomi, svake norskkunnskaper, kort botid og avgrensede sosiale nettverk begrenser tilgangen til informasjon og reduserer sannsynligheten for individers deltakelse i en frivillig organisasjon.

Ekskluderende tradisjonelle organisasjoner

- Frivillig organisasjonsdeltagelse krever forpliktelse over tid og kompetanse på hvordan medlemsdemokratiet virker.
- Normer for frivillig organisasjonsdeltagelse er ofte uttalt. For eksempel er ikke dugnadskulturen umiddelbart forståelig for alle.

- Tillitsvalgte velges ofte ut fra selvrekruiterende nettverk. Dermed utvides ikke organisasjonens nettverk og rekrutteringsgrunnlag, noe som gjør det vanskeligere å verve ledere, frivillige og deltagere fra grupper som er underrepresentert.
- Å drive mangfold- og integrasjonsarbeid krever både tid, penger og kompetanse. Slike ressurser er mangelvare i mange lokale foreninger.

Innadvendte innvandrersorganisasjoner

- Innvandrernettverk som samler mennesker med en felles kulturell eller religiøs identitet er ofte mer uformelt organisert enn det tradisjonelle foreningslivet. Dette bidrar til å svekke koblingen til øvrig sivilsamfunn og lokale myndigheter.
- Innvandrersorganisasjoner er viktige arenaer for vedlikeholdelse av medlemmenes kulturelle og religiøse identitet, men de kan også være viktige springbrett for medlemmenes kontakt med og deltagelse i majoritetssamfunnet. Mange organisasjoner sliter med å balansere disse to rollene, og opptrer som innadvendte fellesskaper.
- Dersom innvandrersorganisasjonene mangler institusjonelle koblinger til andre lokalsamfunnsaktører, reduseres organisasjonenes brobyggende sosiale kapital og potensial som integrasjonsarenaer.

Manglende koordinering fra lokale myndigheter

- Flere kommuner mangler en helhetlig strategi for integrasjonsarbeidet. Dette gjelder blant annet hvilke tiltak som skal iverksette - og av hvem.
- Det finnes mange lokale aktører som arbeider med integrasjon, men i mangel av en koordinerende rolle, framstår tiltakene som fragmenterte.
- Manglende institusjonelt samarbeid mellom myndigheter og lokale aktører er en barriere for felles løft innenfor det lokale integrasjonsarbeidet.

Hva kan frivillige organisasjoner gjøre?

- **Tradisjonelle organisasjoner** kan tilrettelegge sin aktivitet på en måte som reduserer individuelle barrierer. Dette kan gjøres ved å gi målrettet informasjon til grupper som står utenfor, samt tilby gratis lavterskelaktiviteter i en periode. Man kan også invitere personer fra underrepresenterte grupper til å bidra i tilrettelegging av aktiviteter, samt gå utenom selvrekruiterende nettverk når tillitsverv skal fylles.
- **Innvandrersorganisasjoner og migrantmenigheter** kan i økende grad bli bevisst sin rolle som brobygger i lokalsamfunn. Et steg på veien vil være å identifisere faktorer som hindrer medlemmer å delta i fellesskaper utover egen gruppe. Innvandrernettverk som ikke er formelle foreninger vil ha nytte av å bli det. Formelle koblinger til øvrig foreningsliv og til lokale myndigheter vil kunne styrke deres potensiale til å bidra i utviklingen av det lokalsamfunnet de er en del av.

«Foreningslivet har potensiale til å bære med seg ekskluderende mekanismer som bidrar til å holde grupper utenfor»

s. 8

«Ansvaret for å bygge felles møteplasser og styrke lokalsamfunnsidentitet kan ikke overlates til frivillige organisasjoner alene»

s. 178

«Lenkende sosial kapital handler om lokale myndigheters kompetanse, prioriteringer og vilje til aktivt å ta del i å knytte ulike nettverk sammen»

s. 178

Hva kan lokale myndigheter gjøre?

- Brobyggende fellesskap dannes ofte ikke av seg selv.
- Lokale myndigheter kan spille en viktig rolle som tilrettelegger og koordinator for samarbeid på tvers av grupper, organisasjoner og nettverk i lokalsamfunnet.
- Det lokale foreningslivet har ulike forutsetninger for å bygge institusjonelle nettverk. For noen handler dette om manglende kjennskap til den lokale forvaltningen, mens det for andre er utfordringer med å nå ut til nye grupper. Gjennom målrettet kompetanseutvikling kan kommunen bidra til å styrke foreningene slik at de kan spille en større rolle i integreringsarbeidet.
- Innvandrersamfunn må inviteres med. Disse besitter nettverk og mangfoldskompetanse som er avgjørende for å bygge flerkulturelle fellesskap.
- For mange lokale organisasjoner kan offentlige integreringstiltak oppleves som toppstyrt, uten lokalt eierskap. Tiltakene må altså ikke bare *forankres*, men også *utvikles* gjennom de nettverk som finnes lokalt. Dette kan sikre samarbeid mellom myndigheter og frivillige organisasjoner uten at det går på bekostning av organisasjonenes autonomi.

Om undersøkelsen

Undersøkelsen er gjennomført innenfor forskningsprogrammet Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor, og bygger på feltstudier fra Veitvet i Oslo, Møhlenpris i Bergen, Fjell i Drammen og Saupstad i Trondheim.

Forskerne har gjennomført feltarbeid på flere arenaer i lokalsamfunnet, og rundt 60 kvalitative intervjuer med skoleledere, frivillige og tillitsvalgte i tradisjonelle organisasjoner og innvandrersamfunn, samt ledere i migrantmenigheter. Det er også gjennomført intervjuer med representanter fra kommunal forvaltning.

«En tydeligere rolle- og arbeidsfordeling mellom frivillige, offentlige aktører og lokale myndigheter er en nøkkel i integrasjonsarbeidet»

s. 170.

«Lokale myndigheter må bestrebe seg på å dreie innsatsen fra en *top-down* til en *bottom-up*-initiert integrasjonspolitik»

s.181

Sentrale referanser

Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: the collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster.

Woolcock, M. (1998). Social capital and economic development: Toward a theoretical synthesis and policy framework. *Theory and Society* 27(2): 151-208.

Rapporten er finansiert av Kulturdepartementet gjennom prosjektet «Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor». Senteret er et samarbeidsprosjekt mellom Uni Research Rokkansenteret og Institutt for samfunnsforskning